

Μνήμων

Τόμ. 11 (1987)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Σ. Ν. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

doi: [10.12681/mnimon.624](https://doi.org/10.12681/mnimon.624)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ Σ. Ν. (1987). ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ. *Μνήμων*, 11, 379–380.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.624>

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ο Ἄ. Π. Ματθαίου ἐπεσήμανε τὶς δύο τελευταῖες σελίδες τοῦ ἱστορικοῦ πονηματίου τοῦ Σ. Α. Κουμανούδη, πού εἶχαν δημοσιεύσει οἱ ἐκδόσεις "Ψυλόν", στὰ χειρόγραφα τοῦ Σ.Α.Κ. πού φυλάγονται στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη.

Στὸ προλογικὸ σημείωμα τοῦ 1953 ἔγραφα, σελ. 9: Ἐκ τοῦ τέλους ἔχουσι ἐκπέσει φύλλα τινα, ὀλίγα πάντως. Ἦσαν δύο.

Στὸν πρόλογο τοῦ 1983 ἔγραφα, σελ. 8: Ἀπὸ τὴν ὅλη ὕψη τοῦ μικροῦ αὐτοῦ συγγράμματος ἀντιλαμβάνεται καεῖς ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἤθελε γὰ τὸ δημοσιεύσει, ἀλλὰ ἀπλῶς τὸ θεωροῦσε εἶδος γυμνάσιματος καὶ ἴσως ἀπάντησι σὲ κάποιον ἀντίπαλό του. Δὲν ἔπεσα πολὺ ἔξω.

τῶν πολιτισμένων τῆς Εὐρώπης ὡς φιλοτιμηθὲν γὰ κατασκευασθῆ ἐν πᾶσι κατὰ τὸ παρόδειγμα ἐκείνων, ἂν καὶ ἀσθετὲς καὶ ὀλιγόριθμον, διότι ἐν τῷ βασιλείῳ μόλις ἔξω τότε περὶ τὰς 800 χιλ(ιάδας) κατ(οίκων), τῶν δὲ δαισιθόντων ἐγγυήσει τῶν τριῶν δυνάμεων ἐξήκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων δὲν ἔγινε καλλίστη χρῆσις. Τῷ δὲ 1843 δι' ἐπαναστάσεως ἐστυγαγματίσθη ἡ Ἑλλάς, ἂν καὶ ἤδη πρότερον εἶχε τὰς πλείστας τῶν πρὸς τοῦτο τὸ κυβερνητικὸν εἶδος ἀγούσας ἐλευθερίας. Τῷ 1851 ἐκήρυξε τὸ αὐτόνομον τῆς ἐκκλησίας του ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κ(ων)στ(αντινου)π(ό)λεως, ἂν καὶ πράγματι ἀπὸ τοῦ 1821 εἶχε τοῦτο οὔτως. Τῷ δὲ 1854 ὡς καὶ πρότερόν ποτε ἐδοκίμασε γὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς χώρας ἔθθα κατοικοῦσι πολὺ πλείους ὁμογενεῖς, οἵτινες εἰς ἡμᾶς ἀποβλέπουσι πάντοτε καὶ χορηγοῦσιν ἐκάστοτε λαμπρὰς χορηγίας ὑπὲρ διαδόσεως τῆς παιδείας καὶ τῶν τεχνῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχεν, ἐμποδῶν γενομένων τῶν δύο προστατριῶν δυνάμεων, αἵτινες καὶ στρατὸν κατοχῆς ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀπεβίβασαν καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμουν τὴν Ῥωσίαν ἐν Κριμαίᾳ, ὑποθέτουσαι τὴν Ἑλλάδα ἐνδοικῶς διακειμένην πρὸς ἐκείνην, ἐνῶ αὕτη μόνον τὴν Τουρκικὴν τερρατίαν ἐμίσει. Καὶ τότε μὲν ὁ Ὄθων ἐδοκίμει, μετὰ τινα δὲ ἔτη τὸ ἔθνος δι' ἐπαναστάσεως τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1862 ἐξεδίωξε τὸν βασιλέα τοῦτον, ἐγκαλοῦν αὐτῷ ὄχι εὐλικρινῆ ἐφαρμογὴν τῶν στυγαγματικῶν θεσμῶν καὶ ἐπιθυμοῦν γὰ κυβερνηθῆ ἐπὶ τὸ ἐθνικότερον πρὸς τελείωσιν τῆς με γ ἄ λ η ς τ ο υ ἰ δ ἔ α ς, ἣτις εἶναι ἡ συνένωσις παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς ἓν ἐλεύθερον κράτος. Τότε ἡ Ἀγγλία ἠθέλησεν γὰ παραχορήγη εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς 7 ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει νήσους μὲ 250 χιλ(ιάδας) κατοίκων Ἑλλήνων, ὅς ὑποχειρίους ποτὲ γενομένας ἐν τῷ Μεσαιῶνι ἄλλων τε Φράγκων καὶ χροινιώτατα τῶν Βενετῶν, παραλαβοῦσα ὡς ἐλευθέρων πολιτείαν πρὸ 50 περίπου ἐτῶν ἐπροσπάτερε

* Στεφάνου Α. Κουμανούδη, ΑΝΕΚΔΟΤΑ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐπιμέλεια Στεφάνου Ν. Κουμανούδη, Ἀθήνα, 1983.

δῆθεν ἢ μᾶλλον κατεξουσίαζε παρὰ τὴν πολλάκις ἐκδηλωθεῖσαν θέλησίν των, ἔκαμε δὲ νῦν τὴν προαχόρησιν ἀπεκδεχομένη ἴσως παρὰ τῆς Ἑλλάδος εὐεργετηθείσης εὐγνωμοσύνην καὶ κλίσιν πρὸς τὰς ἐν γένει πολιτικὰς τῆς ιδέας ἐν τῇ Μεσογείῳ, τὰς περὶ διατηρήσεως τῶν καθεστώτων, καὶ ἐπροξένησε τῇ Ἑλλάδι βασιλεία ἐκ τῆς ἐν Δανία βασιλευούσης γερμανικῆς οἰκογενείας τοῦ Glücksburg τὸν Γεώργιον, μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ὁποῖου ἐν ἐθνικῇ συνελύσει ἐκυρώθη σύνταγμα νέον διάφορον τοῦ προτέρου μάλιστα, καθ' ὅσον ἔχει μίαν μόνον βουλὴν ἄνευ γερονσίας, καὶ ἐτελέσθη ἡ ἔνωσις τῆς Ἑπτανήσου γηθοσύνως. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος λαβὼν γυναικα ἐκ τῆς δυναστεούσης ἐν Ῥωσσίᾳ οἰκογενείας, ἐλπίζεται ἄτε καὶ ἀποκτήσας ἤδη ἄρρενα διάδοχον βαπτισθέντα κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦν δόγμα, ὅτι θὰ εἶναι ἀρχηγὸς ἰθαγευοῦς δυναστείας ἐπ' εὐδαιμονία τῶν ἀρχομένων. Εἶθε διατελῶν μακρὰν πικροῦν οἷα ἐγένετο αὐτῷ καὶ παρτὶ τῷ ἔθνει μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς τελευταίας ἐν τοῖς ἔτεσι 1866 - 68 Κρητικῆς κατὰ τῶν Τούρκων ἐπαναστάσεως, νὰ εὐαρεστήσῃ ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῇ νέᾳ αὐτοῦ πατρίδι καὶ ἀγάγῃ αὐτὴν εἰς εὐνομίαν καὶ μεγαλεῖον, ἄξιον τοῦ παλαιοῦ τῶν Ἑλλήνων κλέους.

Ἐτελείωσεν ἡ βα ἰντιγραφὴ αὕτη τῇ 25 Ἰουλίῳ 1871, ὅτε καὶ προσθῆκαι ἐγένοντο καὶ διορθώσεις μέλλον δ' ἔτι ἐν τρίτῃ τιμῇ ἀντιγραφῇ νὰ προστεθῶσι τινα καὶ ἄλλα νὰ διορθωθῶσι, πάντοτε ὅμως κατὰ τὸ πρῶτον σχέδιον τῆς συντόμου περιληπτικότητος πλείστον πραγμάτων καὶ ἐπόψεων, ἃ καὶ ἐν ταῖς μηκίσταις τῶν ἱστοριῶν πάντα ὁμοῦ δὲν εὐρίσκονται. Θὰ φανῇ δὲ ἐν τέλει ἂν θὰ γίνῃ τὸ ἔργον ἄξιον λόγου ἢ παίγνιον. Ἐλπίζω τὸ πρῶτον. Σ.Α.Κ.

Ἐλήφθη εἰς χεῖρας πάλιν τῇ 8 Ἰουλίῳ 1875 καὶ τινα διορθώθησαν ὀλίγα, ἄλλα δὲ προσετέθησαν.

Μετὰ ἔτη πολλά, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1888, ἐπέδωκέ μοι εἰς χεῖρας ἡ θνηγάτηρ μου Ἄννα τὰ τετράδια ταῦτα, ἃ ποτε εἶχε λάβῃ εἰς ἀγάγῃ, καὶ ἐγὼ τὰ ἐπανέγνων μὲ περιέργειαν καὶ ὀλίγα τινα ἐπρόσθεσα καὶ διώρθωσα. Ἀλλὰ χροῖζει τὸ ὅλον καὶ ἄλλης ἐπεξεργασίας καὶ ἀντιγραφῆς.

Τῇ 14 δὲ Μαρτίῳ 1890 ἔλαβα πάλιν εἰς χεῖρας τὰ τετράδια ταῦτα ἔτι καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆς θνηγατρὸς μου τὰ ἔλαβα εἰς χεῖρας ἐκ μνήμης πρὸς αὐτήν, καὶ τινα, ὀλίγα ὅμως, ἐπρόσθεσα τῇ 12 Ἰουλίῳ 1891.